

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

† *Generál Branko Jovanović,*

ministr vojenství a námořnictva království SHS.

Ministr generál Branko Jovanović zemřel náhle dne 29. dubna t. r.

Smrtí tohoto velikého patriota, pracovníka a vojáka, která byla svorně veškerým denním tiskem v království SHS oželena, utrpěla naše bratrská a spojenecká armáda velkou ztrátu.

Generál Branko Jovanović narodil se dne 14. prosince r. 1868 v Bělehradě, kde dokončil gymnasium a vojenskou akademii, kterou opustil jako jezdecký podporučík. Absolvoval dále válečnou akademii v Bělehradě a sice jako první mezi svými kamarády a byl odeslán do Ruska, do Moskvy, na školy pro důstojníky generálního štábu, Nikolajevskou akademii, kterou dokončil s výborným prospěchem.

Generál Jovanović prodělal další vojenskou dráhu nejprve jako důstojník generálního štábu, při čemž byl též profesorem na vojenské akademii. Potom vrátil se však znovu ke své oblíbené zbraní, z níž vyšel — k jízdě.

V balkánské válce v r. 1912 vyznamenal se jako velitel jezdecké divise, které velel kníže Arsen Karadjordjević, bratr krále Petra.

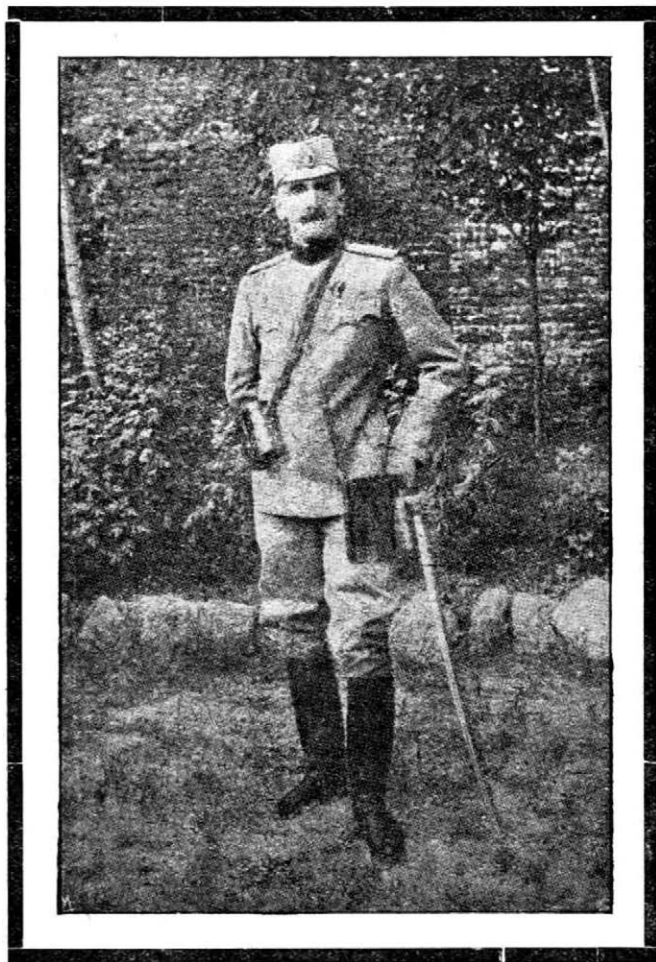
Ve světové válce 1914 a 1915 velel jako plukovník jezdecké divisi a vyznamenal se zvláště při operacích na Seru (boje v r. 1914) a při operacích v údolí Moravy (v r. 1915). Za tyto činy obdržel zvláštní pochvalné uznání a byl povýšen na generála. Při ústupu srbských vojsk v roce 1915 byl generál Branko Jovanović na soluňské frontě se svou jezdeckou divisi a zastupoval přechodně i velitele třetí armády.

Po osvobození své vlasti stal se velitelem moravské divisní oblasti, pak pomocníkem ministra vojenství a námořnictva a v krátké době stal se ministrem, kterýž vysoký úřad zastával až do své smrti.

Jako ministr vojenství projevil zesnulý veliké organizační vlohy. Ukončil novou organisaci nynější armády SHS a rozřešil mnohé otázky, které směřovaly ku povznesení mravní úrovně vojska. Za jeho úřadování byla též skončena demobilisace armády.

Když se před nedávnem pokoušel bývalý maďarský král Karel Habsburk moci nastoupiti opět na maďarský trůn, tehdy, jak známo, postavila se energicky proti tomuto násilnému činu Malá Dohoda.

Prímá vojenská opatření, která byla ve vzájemné dohodě s našimi drahými bratry a spojenci v království SHS učiněna, byla provedena tak přesně a rychle, že Maďarsko stálo před rozhodnutím: buď zřící se svého bývalého krále, nebo vystaviti se nebezpečí války, o jejímž výsledku nebylo pochyby. Z obavy před tímto osudem Maďarsko zmoudřelo, a Karel odešel s nepořízenou.

Tato opatření, která byla tak působivá a jimiž byla rychle rozřešena důležitá otázka o osudu Maďarska, jsou na straně SHS větším dílem zásluhou zemřelého generála Jovanoviče, jako ministra vojenství. Nutno se též zmíniti, že zesnulý byl jedním z hlavních činitelů vojenské konvence mezi naší republikou a královstvím SHS, pro kterou připravoval půdu již jeho předchůdce, ministr generál Hadžić.

Generál Jovanović měl všechny nejvyšší válečné řády. Byl vzácně vzdělaný, člověk povahy tiché a skromné. Při řešení otázek vojenských byl však velmi odvážný a energický.

Staral se mnoho o povznesení vzdělání vojska, zvláště o upevnění a zvýšení mravní úrovně a národního ducha ve vojsku. Proto založil i časopis nazvaný „ВОЈНИЧКИ ГЛАСНИК“ („Vojenský posel“), který vychází dvakrát měsíčně.

Zesnulému vypravil pohřeb stát. Vděčná vlast chtěla tím odměnit lásku a úctu svému vzornému synu.

Jest zajímavé, že generál Branko Jovanović obdržel svou první vojenskou hodnost desátníka ve válce v roce 1885 a svou poslední vojenskou hodnost generála ve světové válce roku 1916.

Budiž mu zachována vděčná pamět bratrské armády!

H.

*Demobilisace mužstva československé branné moci.**

Dlouholetá válka a s ní spojené nesmírné válečné útrapy vzbudily i u našich vojinů při převratu přirozenou touhu po opětném klidném žití v civilním povolání — touhu po demobilisaci.

Mnozí příslušníci tak zvaného „domácího vojska“ t. j. vojini bývalé rak.-uh. armády, kteří byli příslušníky českoslov. republiky a navrátili se před nebo po převratu do vlasti, demobilisovali se prostě sami. Pochopili slovo „demobilisace“ nesprávně a odešli z činné vojenské služby bez jakýchkoli formalit, oznámení nebo hlášení.

Nově se tvořící stát utrpěl tím milionové škody. Ztratilo a zkazilo se mnoho válečného materiálu všeho druhu, neboť nebylo dostatek mužstva pro jeho ochranu. Vojenské objekty jsou bez dostatečného dozoru byly poškozeny a jejich zařízení značně utrpělo. U vojinů, kteří samovolně se demobilisovali, nemohla být vojenskou lékařskou prohlídkou zjištěna jejich eventuelní vada, (choroba) vzniklá ve vojenské činné službě. Tím ztratil stát opět miliony, které jest nucen vypláceti mnohým těmto bývalým vojinům na invalidní požitky za choroby (vady) nebo úrazy, které si způsobili nikoli vždy za války

* Demobilisace mužstva čs. branné moci byla ukončena teprve dnem 28. února 1921 a proto nelze již dnes podati přesný a obsírný přehled celého jejího vývinu. Provádění této demobilisace bylo složité, poměrně nesnadné a trvalo více než dvě leta. Dělo se za současného budování čs. státu a jeho branné moci a při politických poměrech neustále pohnutých. Nutno připomenouti, že do doby provádění demobilisace spadá při vpádu Maďarů na Slovensko i částečná mobilisace.

Teprve později bude možno sestavit v soustavný celek posudky, které by vytkly všechny vady a zjistily přednosti různých demobilizačních prováděcích nařízení, které by pojednaly o vlivu demobilisace na vojenskou organizaci a na ostatní národohospodářský život státu, zvláště o vlivu na nezaměstnanost a sociální péči.

Bude k tomu zapotřebí pilného studia zkušených odborníků vojenských zvláště z oboru organizačního, operačního, etapního a doplňovacího.

Toto pojednání o demobilisaci čs. branné moci jest tudíž neúplné, kusé, a má toliko za účel, nyní, kdy demobilisace byla právě ukončena, orientovati v hlavních rysech, jak byla postupně provedena různými nařízeními centrálního vojenského úřadu.

Jest třeba ještě upozorniti, že slovo „demobilisace“, v tomto pojednání se vyskytující, neodpovídá všude celkovému pojmu. Mělo by vlastně označovati celý přechod armády, jak osob tak i koní a materiálu, z válečného stavu na stav mírový právě tak, jako „mobilisace“ jest přechod z mírového stavu na válečný. Slovem demobilisace byly však i ve vojenských úřadech označovány i jednotlivé výkony převodu vál. stavu na stav mírový, na příklad „demobilisace mužstva“ t. j. propuštění záložníků a domobranců k činné vojenské službě za mobilisace nebo za války povolaných opět z činné vojenské služby, pak „demobilisace koní“, „demobilisace materiálu“ atd. V tomto čísle používaný výraz „demobilisace“ vztahuje se však výhradně na demobilisaci mužstva.

v činné službě, nýbrž také snad již před válkou nebo po válce, ale přes to činí tito nyní neoprávněně nárok na výplatu invalidních požitků.

Vojenská správa nemohla tehdy zabránití takové samovolné demobilisaci a všem škodám z toho vznikajícím, neboť se sama teprve tvořila.

Samovolnému vzdalování se činné službě byl učiněn konec nařízením o hlášení se vojínů ročníků 1900—1873. Toto nařízení bylo obsaženo ve výnose MNO dne 30. listopadu 1918.

Ministerstvo národní obrany, pracující v té době již na organizaci branné moci, bylo si úplně vědomo toho, že při budování nové armády jest jedním z nejdůležitějších faktorů plánovitá a postupná demobilisace.

Politické poměry tehdejší nebyly však tak klidné, aby bylo možno předem předvídati, kolik vojska bude v nejbližší době zapotřebí; nebyly stanoveny hranice státu, okupace Slovenska byla ve stadiu plného provádění a poměr mezi naší republikou a republikou polskou byl napiatý. Mimo to čs. branná moc nebyla jednotná, nýbrž sestávala ze tří různě organisovaných druhů vojsk: z vojska domácího, jednotek legionářských a domobraneckých praporů z Itálie. Vojsko domácí sestávalo opět z vojenských oddílů, ústavů, úřadů a velitelství nejrozmanitějších forem a oddílů dobrovolnických, různě organisovaných. Chyběl branný zákon republiky. Nebylo proto možno až do polovice roku 1919 stanovití takový jednotný demobilizační plán, o němž by se mohlo tvrdit, že se již v době nejbližší přísti podstatně nezmění.

Ministerstvo národní obrany proto koncem roku 1918 ustanovilo, že demobilisace mužstva branné moci bude se prováděti prozatím jen podle potřeby a okolností, podle ročníků narození, počínaje ročníky nejstaršími, a to podle různých zásad u vojska domácího, u legionářů a domobranců z Itálie.

V důsledku „Nařízení vlády republiky československé o částečné mobilisaci ze dne 23. listopadu 1918“ (Viz Sb. z. a n. ze dne 28. listopadu 1918, část VII. č. 47), vydalo ministerstvo národní obrany výnos, jímž se propustilo do 15. prosince 1918 na neurčitou dovolenou všechno mužstvo ročníků 1881—1873 (37 až 45 let), a krátce potom jiný výnos, jímž do dne 20. prosince 1918 bylo na neurčitou dovolenou propuštěno mužstvo ročníků 1900—1899 (18 až 19 let). V obou těchto výnosech byla však uvedena výzva, aby vojíni takto demobilisováni setrvali v další činné službě dobrovolně.

Nařízením MNO ze dne 14. prosince 1918 a ze dne 24. pros. 1918 bylo propuštěno na trvalou dovolenou mužstvo, které bylo nejméně pět let nepřetržitě v činné službě vojenské. Mužstvo takto propuštěné bylo opět povoláno k nastoupení činné služby vojenské dne 22. června 1919 a znovu propuštěno výnosem ze dne 24. srpna 1919.

Nařízeními ministerstva ze dne 28. prosince 1918 (viz. Sb. z. a n., část XVIII., ze dne 30. pros. 1918, č. 99) bylo zrušeno císařské nařízení ze dne 1. května 1915 ř. z. čís. 108 o rozšíření povinnosti domobranecké a dodatečně propuštěno na trvalou dovolenou mužstvo roč. narození 1871 až včetně 1865.

Prvním soustavným výnosem demobilizačním byl výnos MNO č. 1600/III doplň. ze dne 30. ledna 1919, jímž do dne 28. února 1919 bylo propuštěno na trvalou dovolenou mužstvo ročníků 1882 až 1886 (37 až 33 let). Tento výnos byl podkladem pro demobilizační výnosy později vydané a měl vůči dřívějším nařízením několik důležitých předností:

Stanovil totiž řádné přípravy u vojenských útvarů, náhradních těles a vojenských evidenčních úřadů. Nařizoval podchytili a upevniti evidenci mužstva. Rozkázal, aby mužstvo určené k demobilisaci bylo propuštěno ve dvou epochách a nikoli najednou, jak tomu bylo doposud. Postaral se, pokud to bylo možno, o stravování vojenských transportů. Stanovil protokolární lékařskou prohlídku a nařizoval učiniti záznam o lékařském nálezu v řádné demobilizační dovolence. Nařizoval superarbitrační řízení a oznámení pro-

puštěných vojinů politickým úřadům za účelem kontroly civilní evidence a zastavení vyživovacích příspěvků. Stanovil zásady pro ponechání demobilisovaných vojinů v další činné službě z důvodů existenčních a služebních atd.

Již dne 19. února 1919 nařídilo ministerstvo národní obrany propuštění mužstva k pomocným službám způsobilého nebo k domobranecké službě beze zbraní („C“) klasifikovaného. Nárok na propuštění mělo ovšem jen to mužstvo, jehož klasifikace „k pomocným službám“ nebo „k domobranecké službě beze zbraní“ byla zjištěna v září nebo v říjnu roku 1918 přehlídkami konanými podle výnosu býv. ministerstva války odd. 10., č. 1500 res. z roku 1918 nebo kde tato klasifikace byla nebo bude prokázána superarbitrací. (Provádění tohoto nařízení bylo za vpádu Maďarů na Slovensko přechodně zastaveno a opět povoleno dne 21. srpna 1919.)

Dne 25. února 1919 byl vydán výnos MNO, stanovící zásady pro demobilisaci mužstva, které doprovázelo transporty potravin z Terstu.

V měsíci březnu roku 1919 jevila se nutnost propustiti z činné vojenské služby také příslušníky čs. legií ročníků 1899 a mladší a 1886 a starší, kteří posud nebyli propuštěni, ježto jich bylo zapotřebí při okupaci Slovenska a pro obranu Těšínska. Při této příležitosti mělo ministerstvo národní obrany v úmyslu zachytiti též evidenci propuštěných legionářů a proto vydalo dne 12. dubna 1919 nejdříve směrnice, udávající, jak bude nutno postupovati u vojenských útvarů a evidenčních vojenských úřadů, až bude tato demobilisace nařízena.

U legionářů byly tehdy výjimečné poměry. Legionářské vojenské jednotky byly sestaveny v samostatné pluky (bez náhradních těles) ve svazu vlastních divísí a s domácími vojskem neměly téměř nic společného vyjma společné ministerstvo národní obrany. Legionářské jednotky sestávaly nejen z příslušníků čs. republiky (vojinů bývalé rak.-uh. armády), nýbrž z dobrovolníků i jiných kategorií, neboť tam byli zastoupeni též Čechoslováci američtí, ruští, francouzští, jakož i příslušníci jiných států.

Evidence legionářského mužstva byla vedena přímo u pluků v seznamech a celkovou evidenci mužstva všech legionářských jednotek vedlo 6. oddělení MNO (legionářské).

Dne 25. dubna 1919 byla demobilisace ročníku 1899 a mladších a 1886 a starších skutečně nařízena.

Na rozdíl od příslušníků domácího vojska nebyli legionáři propouštěni z činné vojenské služby u čs. náhradních těles domácího vojska, nýbrž u domovských vojenských evidenčních úřadů podle své příslušnosti k býv. c. a k. vojsku (válečnému loďstvu), býv. c. k. zeměbraně nebo býv. c. k. domobraně. Legionáři, kteří nebyli příslušníky býv. rak.-uh. armády byli poslání k provedení demobilisace k „Transitní rotě čs. sboru z Itálie v Praze.“

Propouštění se dělo na základě tak zvaných demobilizačních záznamů, které obsahovaly podrobná evidenční data muže. Legionářské útvary vyplnily pro každého legionáře, k demobilisaci určeného, dva demobilizační záznamy. Jeden exemplář zaslaly 6. oddělení MNO (legionářskému) a druhý obdržel příslušný voj. evidenční úřad (transitní rota).

Evidenční úřad (transitní rota) provedl pak lékařskou prohlídku, vyplnil demobilizační dovolenku a vydal demobilisovaným zvláštní potvrzení o tom, že jim byl ponechán legionářský stejnokroj. Za účelem vedení řádné evidence oznámil propouštějící voj. evidenční úřad demobilisaci každého jednotlivce zvláštním oznámením 6. oddělení MNO a jiným oznámením též i býv. rak.-uh. kmenovému tělesu a příslušnému politickému okresnímu úřadu (magistrátu).

Pro pozdější vývin demobilisace legionářů jest důležité to, že demobilisovaným příslušníkům čs. legií byla tímto výnosem dána možnost setrvati i po své demobilisaci v další činné vojenské službě z existenčních důvodů bez udání lhůty.

Dne 25. dubna 1919 vydalo MNO zároveň výnos, jímž nařídilo imperativní demobilisaci takových vojinů domácího vojska, kteří slouží po své demobilisaci z důvodů existenčních, kteří však byli na újmu kázní, dávali špatný příklad, nebo byli nespolehliví.

Koncem července roku 1919, po skončených akcích na Slovensku, dosáhla čs. branná moc nejvyššího početného stavu.

Od srpna roku 1919 jeví se úsilovná snaha demobilisovati co nejrychleji, ovšem tak, aby provádění demobilisace se dalo v souhlase se současnou reorganizací armády. Nebylo to snadné. Branný zákon byl teprve v první fázi svého tvoření a výše mírového početného stavu armády nebyla dosud definitivně stanovena. Tehdy nebylo ještě jasno, zda bude zaveden systém rámcový nebo milice. Příliš rychlou demobilisací mohla utrpěti vojenská pohotovost, pro ochranu státu v té době nanejvýš nutná, a mohla vzniknouti hromadná nezaměstnanost, která by ohrozila národohospodářský život státu.

Vojenská správa chtěla postupovati systematicky. Velkých obtíží činila demobilisace zvláště u technických útvarů, neboť zde se nedostávalo specialistů a přes to bylo nutno tyto útvary zachovati v činnosti a uchrániti před zkázou jejich drahocenný materiál (u automobilových útvarů, útvarů telegrafních, železničních a jiných). U takových útvarů byly proto učiněny výjimky a mužstvo demobilisováno později nežli mužstvo stejných ročníků u útvarů jiných.

Ze všech těchto a jiných důvodů jeví se nutnost vydati souhrnné směrnice pro demobilisaci, které by zvláště s hlediska organizačního určovaly hlavní zásady nejen pro demobilisaci mužstva, nýbrž i pro demobilisaci různých velitelstev, útvarů, ústavů, koní, vozidel, věcného materiálu atd. Stalo se tak t. zv. „Směrnicemi pro všeobecnou demobilisaci“, které však byly vydány až 6. září 1919.

Dne 22. srpna 1919 byla nařízena demobilisace příslušníků domobraneckých praporů z Itálie ročníků 1899 a mladších a 1886 a starších. Demobilisace těchto vojinů se provedla za stejných okolností a pouze s malými odchylkami podle týchž zásad jako u legionářů výnosem ze dne 25. dubna 1919 a sice též u vojenských evidenčních úřadů. Vojenské evidenční úřady provedly pak zařazení demobilisovaných příslušníků domobraneckých praporů z Itálie k příslušným náhradním tělesům domácího vojska, jímž odeslaly originály demobilisačních záznamů. Provedením demobilisace u vojenských evidenčních úřadů vstoupil domobranec z Itálie opět do stavu a evidence náhradních (kmenových) těles domácích.

Dne 17. září 1919 byli propuštěni z činné vojenské služby příslušníci domobraneckých praporů z Itálie německé národnosti ročníků 1887—1891.

Dne 22. září 1919 byly výnosem MNO nařízeny přípravy pro provedení demobilisace legionářů sídlem ve Francii.

Dne 23. září 1919 byl vydán výnos, který nařizoval demobilisaci legionářů a domobranců z Itálie ročníků odvodu 1913 a starších.

Dne 25. září 1919 vydalo vrchní velitelství čs. branné moci soustavný výnos, který jednal o demobilisaci mužstva ročníků 1887—1891 s hlediska organizačního.

Kdežto až do té doby byly vydány demobilisační výnosy pro každý druh vojska zvláště, stanovila příloha první k výše jmenovanému výnosu jednotné zásady pro provádění demobilisace mužstva ročníků 1887—1891 jak u legionářů tak i u domobranců z Itálie a u domácího vojska.

Demobilisace, provedená přesně podle tohoto předpisu, plně se osvědčila. Přednosti této společné demobilisace byly:

Odeslání příslušníků demobilisovaných ročníků k příslušným náhradním tělesům a vojenským evidenčním úřadům dělo se bezvadně. Pohyb byl v celku jen malý a mužstvo bylo odesíláno k příslušným náhradním tělesům a voj.

evidenčním úřadům v menších oddílech normálními osobními vlaky, aniž by tím utrpěla civilní doprava. Potřebné místnosti pro mužstvo, určené od polních útvarů k demobilisaci, byly volné, neboť mužstvo od náhradních těles bylo demobilisováno dříve.

Vady této demobilisace byly tyto: Zásobovací listiny nebyly vydávány každému muži zvláště. Oděvní konsignace měly býti vyhotoveny dvojmo. Jedna pro muže určeného k demobilisaci, aby ji odevzdal tomu úřadu, který ho z činné služby skutečně propustí, a druhá měla býti za účelem kontroly zaslána několik dní předem témuž úřadu poštou, aby se tak dalo zjistiti, zda vojnů všechny oděvní součástky ke svému náhradnímu tělesu správně dovezl. Mužstvo domobraneckých praporů z Itálie neodevzdávalo totiž řádně svých italských stejnokrojů, nýbrž dostavovalo se k provedení demobilisace často toliko ve svém občanském obleku.

Dne 21. října 1919 byli propuštěni na trvalou dovolenou vojáci, kteří podle výnosu MNO č. j. 18.302/ex 1919 dobrovolně do vojska vstoupili a vojáci, kteří, jsouce již demobilisováni, přihlásili se podle výnosu MNO č. j. 18.207/III-doplň. dobrovolně k polní službě.

Jak již bylo dříve podotknuto, setkávalo se provádění demobilisace mužstva u technických útvarů s obtížemi, které se nedaly okamžitě překonat. Proto nebylo mužstvo ročníků 1887—1891 těchto útvarů propuštěno z činné vojenské služby stejně s mužstvem týchž ročníků u ostatních druhů zbraní, nýbrž bylo ještě dále podrženo v činné vojenské službě.

Dne 3. listopadu 1919 vydalo vrchní velitelství čs. branné moci nařízení, kterým nařizovalo demobilisaci mužstva ročníků 1887—1891 (32 až 28 let) telegrafního, ženijního a železničního vojska do 1. prosince 1919. Mužstvo týchž ročníků u automobilových útvarů bylo propuštěno ještě později.

Dne 4. listopadu 1919 nařídilo MNO demobilisaci mužstva pluků „Stráže Svobody“, jichž rozpuštění bylo již dříve nařízeno dvěma rozkazy vrchního velitelství čs. branné moci.

Dne 19. listopadu 1919 byl vydán výnos, který stanovil zásady pro demobilisaci tak zvaných „nevojáků“, t. j. příslušníků různých dobrovolnických formací, kteří v době převratu byli k vykonávání vojenské služby přijati bez předchozí komisionální lékařské prohlídky a které nebylo lze v této době považovati za vojáky ve smyslu zaopatřovacího zákona.

Dne 28. ledna 1920 byla učiněna v novém výnose MNO výjimka od zásady prováděti demobilisaci mužstva podle ročníků, neboť tímto výnosem byli z činné vojenské služby propuštěni individuálně na trvalou dovolenou vojáci námořnictva odvodního ročníku 1909. Takové propouštění mělo se provésti jen v případech hodných zvláštního zřetele, na žádost, kterou vyřizovalo přímo MNO. Tato výjimka byla učiněna proto, že branný zákon z roku 1912 ukládal mužstvu býv. vál. námořnictva delší presenční službu.

Dne 11. února 1920 nařídilo MNO demobilisaci vojnů všech ročníků již demobilisovaných, jsoucích dosud v činné vojenské službě. Tato imperativní demobilisace, jež měla za účel propustiti konečně z činné služby takové vojiny, kteří si zaměstnání nehledali, nebo byli často bezpodstatně jako nepostradatelní drženi v činné vojenské službě, měla býti provedena do 1. března 1920. Bylo ovšem nutno z této imperativní demobilisace vyjmouti vojiny u některých útvarů, kde jich bylo nutně zapotřebí, aby normální chod služby zůstal zachován, a pak všechny legionáře, kterým bylo výnosem ze dne 15. dubna 1919 a později vyššími výnosy povoleno setrvati v činné vojenské službě z existenčních důvodů.

Dne 4. března 1920 byly MNO stanoveny nové zásady pro propouštění mužstva klasifikovaného k pomocným službám nebo k domobraneckým službám schopného.

Dne 19. března 1920 byl v Národním shromáždění schválen nový branný zákon republiky československé a tím byl dán pevný základ pro další postup demobilisace. Nyní počal hlavní štáb čs. branné moci již definitivně kalkulovati, kolik mužstva bude nutno v určitých termínech demobilisovati, aby armáda sestoupila znenáhla na předepsaný mírový početný stav 150.000 mužů, aniž by tím byla dotčena tvořící se organizace armády s ohledem na nováčky, kteří měli nastoupiti činnou vojenskou službu teprve v říjnu 1920. Nesmělo býti opomenuto, že k výcviku nováčků bude zapotřebí řádných instruktorů, t. j. poddůstojníků a mužstva starších ročníků, jsoucích dosud v činné vojenské službě, a že bude nutno ponechati poměrně velký počet takového mužstva a poddůstojníků v činné službě po celou dobu výcviku nováčků pro službu vnitřní, strážní a kancelářskou.

Výsledkem těchto úvah a podrobných kalkulací byl demobilizační plán sestavený hlavním štábem, podle kterého se prováděla demobilisace mužstva až do dne 28. února 1921. Tento den byl schválen presidentem republiky tak zvaným „demobilizačním patentem“ ze dne 6. října 1920 jako poslední den demobilizační (viz Věstník 57/1920, čl. 6.).

V té době bylo provedeno propouštění z činné vojenské služby mužstvo ročníků 1891 a starších a 1899 a mladších u vojenské policie výnosem MNO ze dne 12. dubna 1920 a jiným výnosem dána směrnice pro demobilisaci legionářů, kteří nebyli příslušníky čs. republiky.

Dne 27. dubna 1920 vydal hlavní štáb výnos, jímž určoval podrobné směrnice pro příští provádění demobilisace. Výnos ten byl zpracován na podkladě všech dosud nabytých zkušeností vzhledem na unifikaci armády, na její organizaci a na výnos MNO, jednající o uspořádání evidence po unifikaci. Stanovil souhrnně demobilizační zásady jak pro příslušníky čs. legií tak i pro příslušníky domácího vojska a domobraneckých praporů z Itálie.

Dne 7. května 1920 bylo výnosem hlavního štábu nařízeno propustiti z činné vojenské služby mužstvo ročníků 1892 a 1893 podle zásad stanovených zmíněným výnosem ze dne 27. dubna 1920. Mužstvo v zápolí bylo propouštěno do 15. května, mužstvo od polních útvarů ze Slovenska a od 8. pěší divise bylo odesíláno ku provedení demobilisace počínaje dnem 20. května 1920. Celková demobilisace těchto ročníků měla býti provedena nejpozději koncem měsíce května.

Poněvadž se jednalo o demobilisaci asi 40.000 mužů, stanovil citovaný výnos ze dne 7. května 1920 nové přechodné stavy pro dobu přechodně mírovou, nařizoval snížení stavů vyšších velitelstev a přeskupiti útvary technického a dopravně spojovacího vojska.

Provedení těchto dvou výnosů bylo prvním důležitým krokem k návratu do mírových poměrů.

Dne 1. června 1920 byl vydán výnos MNO, který jednal o demobilisaci legionářů usazených ve Francii.

Dne 30. června 1920 zvláštním výnosem bylo nařízeno propustiti z činné vojenské služby vojiny uznané za nezpůsobilé při prohlídkách konaných podle výnosu MNO č. j. 203.000/III-9 doplň. z roku 1920.

Dne 10. července 1920 vydal hlavní štáb čs. vojska výnos, jímž se propustilo ve dnech od 25. července do 10. srpna z činné služby mužstvo ročníků 1894 podle směrnic výnosu ze dne 27. dubna 1920.

Provedením demobilisace posledně zmíněných ročníků snížily se opět podstatně početné stavy a podle demobilizačních plánů měla býti před nastoupením činné služby nováčků provedena ještě další demobilisace. Proto vydal hlavní štáb dne 31. července 1920 výnos, kterým určoval organizační zásady při provádění demobilisace do konce září 1920 a kterým stanovil nové početné stavy pěchoty, horských a hraničářských útvarů.

Dne 13. září 1920 bylo nařízeno demobilisovati mužstvo ročníku 1895 u všech vojenských útvarů do dne 30. září, u státních hřebčinců pak v době od 15. do 30. října 1920.

Dne 12. října 1920 nastoupili činnou vojenskou službu nováčkové, kteří byli odvedeni podle nového branného zákona z roku 1920.

Dne 27. října 1920 byl vydán hlavním štábem další výnos, jímž se nařizovala demobilisace mužstva ročníků 1896 a 1897 v době od 1. do 20. prosince, počínaje ročníkem starším. Pro další výcvik nováčků mohli však velitelé vojenských těles podržeti v další činné službě nevyhnutelně nutný počet instruktorů, vzhledem na nařízení vlády ze dne 27. července 1920 (viz Věstník 44/1920, § 4., odst. 3.).

Dne 30. prosince 1920 oznámil hlavní štáb oficiálně, že demobilisace čs. branné moci bude vzhledem k demobilisačnímu patentu presidenta republiky ze dne 6. října 1920 úplně provedena dnem 28. února 1921 a že dnem 1. března 1921 nastanou v armádě poměry mírové.

Dne 4. ledna 1921 nařizoval zvláštní výnos MNO propustiti z činné vojenské služby a přeložiti do zálohy mužstvo ročníku 1898 (vyjma v roce 1920 odvedených).

Dne 4. února 1921 bylo konečně nařízeno z činné vojenské služby propustiti a dnem 28. února 1921 přeložiti do zálohy osoby, které byly podrženy v další činné službě z toho důvodu, že činně sloužili méně nežli šest měsíců.

Dnem 1. března 1921 skládala se armáda toliko z mužstva presenční službou povinného a z poddůstojníků z povolání a tak navrátila se do poměrů mírových. Tímto dnem byla tudíž demobilisace mužstva skutečně ukončena.

— y —

*Organisace vojenské výchovy ve Francii.**

Po ukončení světové války projevuje se ve francouzské armádě pevný úmysl zvýšiti zdatnost vojska, jehož číselný stav beztak bude později zmenšen tím, že největší péče má býti věnována výchově důstojníků a poddůstojníků ve směru jak vojenském tak i hospodářském. Vojenské školy, po čas války buď uzavřené nebo zmenšené, vyvíjejí opět svoji činnost; k nim přistoupily ještě různé ústavy pro speciální zbraně a vojenko-technické vědy. Učebná osnova byla rozmnožena učivem o národním a světovém hospodářství, o sociologii a dělnické otázce. Národ má tím býti se svou brannou mocí ještě úže spojen a velitelé mají býti obeznámeni s nejdůležitějšími státními otázkami.

Výnos francouzského ministerstva války ze dne 24. června 1920 stanoví toto:

Veškerá výchova a výcvik ve vojsku podržěn jest náčelníku hlavního štábu, jemuž jest po bok ustanoven zvláštní zástupce (en-chef). Za tím účelem jsou u hlavního štábu zřízena dvě nová oddělení: školní a tělovýchovné. Školní oddělení organisuje školství, vybírá učitele, stanoví učebnou osnovu a obsah zkoušek; v nejužším styku s jinými ministerstvy pečuje o vojenskou vzdělání na středních školách a stará se o výcvik záložních důstojníků. Mimo to organisuje různé kursy, jichž počet značně stoupl a jichž účelem jest prohloubení výcviku a vědomostí důstojníků bojovného stavu, speciální výcvik v různých zbraních, další výchova vyšších důstojníků a zřizování zvláštních pokusných kursů pro technické vynálezy.

* „Schweizerische Vierteljahresschrift für Kriegswissenschaften“, roč. 1920, č. 3.

Tělovýchovné oddělení je odpovědné za tělesnou výchovu francouzského dorostu a za jeho tělesnou způsobilost k vojenské službě. Dohlíží na ryze vojenské tělovýchovné a sportovní ústavy, má vliv na tělesnou výchovu v občanských školách, v tělocvičných spolcích a ve zvláštních junáckých sdruženích vojensky organisovaných. Organisuje vojenské sportovní závody a v tomto směru spolupůsobí i při závodech, které jsou pořádány občany.

Francie stará se též o válečné sirotky a syny nemajetných důstojníků nebo o syny důstojníků padlých. Tito budou ve vojenských ústavech vychováni jako budoucí dorost armády, však s tím rozdílem, že si mohou počínaje 23. rokem svého věku a po absolvování vojenských škol voliti i jiné životní povolání. Tím, že organisace těchto ústavů po většině spočívá na základě technického učiva, získává stát pro budoucnost velkou válečnou zálohu pro své technické oddíly.

Pz.

Studium taktiky a válečná škola francouzská.

(Referuje Rassegna dell'esercito italiano.)

Podle osvědčeného způsobu předválečného skládá se studium taktiky na válečné škole z kursů taktiky rozličných zbraní a z kursu taktiky všeobecné. Se studiem všeobecné taktiky bylo spojeno studium služby generálního štábu, což je novinkou proti předválečnému programu, kdy činnost velitelstev byla studována zvláště.

Kursy o taktice jednotlivých zbraní vede pověřený důstojník těžší zbraně a studuje se v nich použití každé zbraně, jak odpovídá zvláštním jejím předpisům.

V kursu o taktice všeobecné studuje se pospolitě použití rozličných zbraní ve velkých jednotkách (divisích a armádním sboru).

Studium je podstatně praktické, nemajíc povahy pravého a vlastního vyučování, jež by udíleli profesori, látka ovládací, žákům neznalým; jest spíše vyšetřováním a studiem konkrétních případů, při čemž ředitel kursu nečiní nic jiného, leč že vyslovuje vlastní mínění o způsobu, jakým účastník kursu věc rozřeší. Nejsou to konference didaktické. Je naprosto pominut jakýkoli výklad teoretický. Stejně jako kursy o taktice zbraní, tak kursy všeobecné taktiky jsou provázeny řadou cvičení, konaných buď ve škole nebo v terénu.

Takovým způsobem nemůže již od počátku obstáti přesné rozlišení mezi kursy zbraní a kursem všeobecným, a organisace se studuje zároveň s použitím. Proto také úlohy řešené v kursu zbraní předpokládají situace, za nichž nemůže býti použito jednotlivé zbraně bez přihlížení jak k celkové taktické skladbě, tak ke zvláštní organisaci dotčené zbraně.

Na základě příslušné metody pracuje se tak, že se cvičí posluchači k různým velitelstvím zbraní v kursích o taktice příslušné zbraně a k velitelství velkých jednotek cvičí se v kursu taktiky všeobecné a generálního štábu.

Tak na př. v kursu pěchoty konají se cvičení, jimiž se důstojníci cvičí k velení praporu a pluku; v kursu taktiky všeobecné cvičí se důstojníci k velení divise a potom armádního sboru.

(MilO.)

Problém anglické strategie a kombinovaný generální štáb.

Podpluk. gen. štábu J. C. Dundas uveřejnil v listě „Journal of the Royal Service Institution“ stať o problému anglické strategie

a kombinovaném generálním štábu. Slovem „říšské strategie“ míní takovou organizaci, která by nejspolehlivěji zabezpečovala příští obranu říše. Ukládá jí tyto úkoly:

1. V míru: organizaci a rozdělení státních sil podle potřeb světové situace, rozvržení těchto sil podle podmínek strategických, taktických, klimatických, za nichž mají být použity, dozor nad výkonem rozkazů udělených jednotlivými veliteli.

2. Ve válce: sledovatí rozvoj strategického plánu, dozor nad pravidelnou činností rozličných organismů státních sil, nutné informování velitelů za účelem úspěšného rozvinutí operací podle plánu ustanoveného válečnému tažení.

Autor zkoumá, pokud těmto úkolům odpovídají dnešní orgány, jimž náleží správa věcí, týkajících se národní obrany. Tyto orgány jsou nyní tři: komitét říšské obrany, generální štáby admirality a ministerstev války a vzduchoplavby, konečně generální štáby velitelů sil námořských, pozemních a vzduchových.

Komitét říšské obrany, jemuž předsedá premiér kabinetu a jenž je složen z nejvýznamnějších politiků, není orgánem technickým; jest svolán zřídka a nejsou v něm vždy členové koloniální vlády. Technikové, kteří někdy jsou komitétem slyšeni, nemohou mít vliv na jeho rozhodnutí, nemajíce práva hlasovacího.

Generální štáby námořnictva, války a vzduchu pracují každý zvlášť a bez jakékoli spojitosti, jež je mezi nimi nutná vzhledem k operacím, jejichž úspěch závisí na součinnosti rozličných těchto sil. Autor by si přál tuto organizaci: na místě komitétu říšské obrany říšskou radu, již by se trvale musili zúčastnit členové vlád koloniálních; na místo sekretariátu řečeného komitétu pak sbor techniků, kteří, jsouce ustavičně zpraveni o světové situaci, usilovali by o nejvhodnější řád a spolupráci všech tří živlů branné moci státní a připravovali by jich budoucí společné akce.

Součinnost námořnictva, vojska a letectva vyžaduje utvoření jediného složeného generálního štábu, jenž by byl oním říšským generálním štábem, jak jej autor nazývá. Naproti tomu rozhodoval by o organizaci, výzbroji a vycvičení každé jednotlivé síly vlastní její generální štáb.

Říšskému generálnímu štábu náleželo by za válečných operací stanovití tolik hlavní direktivy, jejíž provádění by bylo zůstaveno volné iniciativě a jednání každého velitele jednotlivých sil, které mají splnit svůj podíl k zabezpečení státu. (Rassegna dell'esercito italiano.) (MiO.)

Operace řecké armády v Malé Asii.

O těchto událostech, širším kruhům velice málo známých, píše v časopise „La France Militaire“ ze dne 12. a 13. září 1920 generál Malleterre na základě autentických dokumentů toto:

„S velikým údivem byla v květnu 1920 přijata zpráva, že Venizelos a řecký generální štáb obdržel od Anglie a Francie plnou moc, aby vojenskou mocí potlačil a ukončil neustálé ohrožování band Kemalistů, které, jak se zdálo, měly namířeno proti Dardanelám a Smyrně. Kemalovi byly přisuzovány odvážné projekty. Mírovou smlouvou, která ukončila panství otomanského mocnářství, zvrhla se v Turecku nacionalistická agitace, která zachvívala celou zemi. V Adrianopolu revoltovala turecká vojska proti odstoupení Thracie Řecku, a v té samé době narychlo smluvené záhadné příměří, vyvolané porážkou jednoho francouzského oddílu, vyloučilo prozatím boje v Cilicii.

Zdalo se, že Anglie ani Francie nemíní od svých zemí a vojinů žádati nových obětí.

V tomto vhodném okamžiku nabídl Venizelos svou pomoc, a obě mocnosti byly šťastné, že ji mohly přijmouti. Ve vojenských kruzích mluvilo se s ironií o řecké výpravě, a vyprávělo se, že Řekové nebudou mít lehkou hru s Kemalisty, nebo že to bude pouhá vojenská promenáda.

Řekové skutečně hravě účtovali s nationalistickými bandami a operovali velmi dovedně, když byli k bojům donuceni.

Soustředování kemalistických band bylo hlášeno v obvodu Salitchi-Philadelphie At-Hissar a sice po železnicích, které vedly ze Smyrny jednak na východ k Afium-Kara Hissar, jednak na sever k Pandermě (Marmarskému moři). Cílem těchto band zdála se býti Smyrna; ve skutečnosti však dala Anglie řecké armádě mandát, aby prodloužila okupační pásmo od Smyrny až k Pandermě, a to za tím účelem, aby kryla nedostatečně chráněné Dardanely a zamezila veškerý styk Kemalistů s Cařihradem. Řekové měli tedy chrániti spíše dardanelské úžiny Angličany obsazené, než Smyrnu, kde se nebylo ničeho obávati.

Řecký generální štáb, maje Pandermu za hlavní cíl, musil se nejdříve zbaviti kemalistických kontingentů, jež mu mohly překážeti v pochodu na sever. Tato úloha byla rozřešena tím, že byl proveden náhlý útok na At-Hissar a Philadelphii.

Operace byla velmi dobře řízena.

Dne 9. června (podle řeckého kalendáře 22. června) začal útok na At-Hissar, který byl dobyt.

Druhého dne útočí jedna řecká divise směrem na Philadelphii. Salitchi bylo zabráno, Kemalisté kladou však odpor na Tsous-Dagh.

Dne 11. (24.) června pohybují se proti Philadelphii tři proudy s různých stran, obcházejíce ze severu a z jihu Tsous-Dagh. Philadelphie byla rovněž obsazena, kemalistické bandy ztrativše asi 8000 mužů byly obchváčeny, zbytek spasil se útekem. Přední řecké stráže pronikly až 12 km východně od Philadelphie.

Generální štáb předvídal pro tuto operaci tři dny; tato lhůta nebyla také překročena.

Když bylo území At-Hissaru vyčištěno, začala hlavní operace směrem Panderma přes Bali-Kesser a sice třemi divisemi a jednou jezdeckou brigádou.

Dne 16. (29.) června byl nastoupen pochod třemi proudy: v pravo přes Grulembi-Mantchora, ve středu přes Bali-Kesser, v levo přes Adramyt-Agrimé. Nepřítel byl hlášen v okolí Bali-Kesseru. Generální štáb odhodlal se nepřítele obklopiti odříznutím od Brussy. Přes tvrdý odpor u Kerassiny dosáhl střední proud odpoledne Bali-Kesser, pravý proud obchvátíl prchající Kemalisty, kteří zanechali 1.200 zajatců.

Dne 18. června (1. července) byl vyloděn jeden řecký oddíl v Dardanélách a byl dán k dispozici anglickému velitelství, které jej dirigovalo ihned podél Propontidy. Následujícího dne jest jiný oddíl vyloděn v Pandermě a tento předstihuje předvoje divise, které přicházely z Bali-Kesseru.

Tato operace trvala rovněž tři dny. Nezbyvalo nic jiného než obsaditi Brusu. To stalo se 25. června (8. července).

Mandát, který byl řeckému generálnímu štábu svěřen, vyžadoval, aby operace byly provedeny do patnácti dnů. Také se tak stalo.

Operace řecké armády byly ovšem vojenským pochodem, avšak pochod ten konal se pod žhavým nebem a za vážných bojů. Některé oddíly urazily až 45 km denně, jedna divise dokonce 120 km za tři dny, což jest zajisté výkon pozoruhodný.

Kořist byla značná. Kemalisté opustili svá děla i materiál a zanechali Řekům 1200 zajatých.

Musí se doznati, že řecký generální štáb dovedl při operacích v Malé Asii skvěle využít znalostí země, jakož i zkušeností nabytých za světové války.

H—k.

Rudá armáda sovětového Ruska.

Polské a západoevropské časopisy přinášejí v posledním čase soustavné zprávy, které poukazují na nebezpečí, jež opět hrozí na jaře tohoto roku od Ruska. Těmto zprávám dodávají podklad výroky vedoucích bolševických činitelů o nutnosti rozšíření sociální revoluce po celém světě, hlavně však zprávy o soustředování sovětových vojsk na ruské západní hranici proti Polsku a Rumunsku. Ve veřejnosti roste proto zájem seznati sílu a sestavení rudé armády a dovědět se aspoň něčeho o úmyslech nejvyšší vojenské správy.

Jest velice obtížné učiniti si správný obraz o nynějších poměrech v rudé armádě na základě kusých a nepřesných zpráv, které máme k dispozici. Rusové žárlivě střeží svá vojenská tajemství a jejich úřední tisk nepřináší zpravidla žádných vojenských zpráv. Jsme tudíž z části odkázáni též na dohady a kombinace, zvláště pokud se týče přítomných poměrů.

Ihned po bolševickém převratu v Rusku bylo začato s vybudováním „rudé gardy“. Tato prvá sovětová armáda skládala se z dobrovolníků, kteří byli přesvědčenými komunisty. Příslušníky armády směly býti pouze osoby, které nekořistily z cizí práce. V celé zemi byla pro vstup do rudé armády zahájena úsilovná propaganda a všude byly zřizovány verbovací kanceláře. Očekávaný výsledek se však nedostavil.

Do dubna roku 1918 čítala celá armáda sotva 80.000 mužů špatně organisovaných a neschopných větších bojů.

Důsledek toho byl, že všeruský sjezd rad usnesením ze dne 22. dubna roku 1918 uložil sovětové vládě, aby vybudovala moc proletářské republiky podle moderních vojenských zásad.

Konference vojenských komisařů usnesla se proto na všeobecné branné povinnosti všech pracujících mužů od 18 do 40 let. Rusko bylo vojensky rozděleno na osm okresů, v nichž bylo 46 guberniálních a 344 újezdních komisariátů. Organizace této sítě není ještě dokončena.

Pro vojenské otázky byla vytvořena řada úřadů. Nejvyšší institucí byl „Sověť národní obrany“ s Leninem v čele. Trocký stal se předsedou „Centrální vojenské rady“. Pro operativní záležitosti byl postaven „Štáb vrchního velitele“, jehož náčelníkem stal se býv. carský generál Peters, který byl později nahrazen býv. carským plukovníkem Kameněvem.

Mobilisace, která byla prováděna na nových podkladech, soustředila veliké masy obyvatelstva. Početný stav armády byl odhadován až na dva miliony mužů.

Moskva tedy vojáky měla. Těžším problemem však bylo, opatřit jim vhodné velitele. Na začátku si sice vojíní své důstojníky volili, brzy však byla nemožnost tohoto systému příliš zjevna, neboť vedla k úplnému rozkladu. Toto opatření bylo proto zrušeno a za nedlouho potom byly zrušeny i „rady vojáků“.

Poněvadž dělníci vůdcové nebyli schopni pro řízení vojenských jednotek, bylo uvažováno, zdali by měli býti do rudé armády připuštěni bývalí carští důstojníci. Tu rozhodly praktické důvody a bývalí důstojníci byli opět přijímáni. Lze tvrditi, že hlavně toto opatření udrželo sovětovou vládu v boji proti kontrarevolucím. Každému veliteli, který byl považován za nespolehliv-

vého, byl přidělen komisař, který jeho činnost kontroloval. Mezi těmito dvěma autoritami docházelo ovšem k častým sporům, hlavně ve věcech čistě vojenských, v nichž komisaři chtěli býti zároveň strategy. Poněvadž se časem většina bývalých carských důstojníků, donucena torem, úplně přizpůsobila novým řádům, systém přidělených komisařů se pomalu odbourává.

Mimo tyto přejaté důstojníky dosáhl jistý počet osob nízkých vojenských hodností nebo i civilního povolání svým přirozeným vojenským nadáním a svou osobní udatností míst velitelů vyšších jednotek. Tak byl na př. velitelem osmé armády bývalý řečník a žurnalista Sokolnikov; divisijsní velitel Dučačevský a armádní velitel, populární Buděný, jsou bývalými šikovateli.

Sověty nechtějí však býti zcela odvislými od bývalých carských důstojníků a zřídily proto vojenské školy pouze pro dělníky. Skoro v každém větším městě byly zřizovány kursy pro větší počet dělníků, kteří znali aspoň čísti a psát. Tyto kursy trvaly asi šest měsíců a jejich posluchači byli zařazeni k vojsku jako velitelé čet, po případě i rot. Schopnější z nich mohou za určitou dobu žádati o přijetí do střední válečné školy, z nichž vycházejí jako velitelé pluků a brigád. Nejnadanější konečně přicházejí na rudou akademii gen. štábu nebo na akademii dělostřeleckou a vojenského inženýrství.

Jak lze viděti, jest důstojnický sbor rudé armády složen z nejrůznorodějších elementů; pouze jenom vnější nebezpečí, které ruské vlasti hrozilo, dovedlo důstojnický sbor stmeliti v jeden celek.

Tvrdým oríškem pro vojenskou správu byla výzbroj a výstroj, neboť na počátku roku 1919 byla veškerá tovární výroba zbraní a potřeb pro armádu zastavena a dělníci z těchto továren se rozešli po celé zemi. Nastala však nutnost nové výroby. Se železnou energií vrhl se stát na obnovu vojenského průmyslu, což se mu podařilo tou měrou, že dnes jsou v Rusku skoro jediné továrny na zbraně a na střelivo, které jsou v chodu a které vykazují jakýsi výsledek.

Výstroj ovšem neodpovídá potřebám a je dosti ubohá, zvláště co se týče obuvi. Vojáci byli místo botami poděleni lýkovými střevíci, se kterými měli jíti na frontu. Tomuto nedostatku částečně odpomohly zásoby nejmodernější výstroje, kterou dohoda dodala vládám Judenice, Kolčaka, Denikina a nejnověji vládě Wrangela a které se staly kořistí sovětů. Tím byla dohoda bezděčným dodavatelem pro rudou armádu.

Odznaky a hodnosti byly s počátku odstraněny, ale po krátké přestávce znovu zavedeny. Všechny různé hodnosti byly obnoveny. Poddůstojníci i důstojníci nosí opět nové odznaky; ale i tak nedemokratická vyznamenání byla zase zavedena, a to hned několik druhů, jako na př.: „řád rudé hvězdy“, „řád rudého kladiva“ atd.

Netřeba zvláště podotýkati, že disciplína byla dvojí revolucí úplně rozvrácena. Na začátku byla, jako v každé revoluční armádě, požadována dobrovolná disciplína. Když však revoluční nadšení vychladlo, přestal i onen stav, který mohl býti ještě označován jako disciplína, a vojínů jednoduše svých volených velitelů neposlouchali. Vojenská správa se proto mnoho nerozpokovala a provedla i v tomto směru důkladnou „reformu“; řadou nových nařízení a rozkazů byla stará disciplína opět zavedena. A jak dokazují zprávy, jest tato disciplína ještě přísnější, nežli kdy bývala. Po odstranění volených velitelů a vojenských rad byl vydán zákaz pro schůze a meetingy. Vojínům bylo zakázáno o vydaných rozkazech s důstojníky debatovati a byla nařízena bezpodmínečná poslušnost. Disciplína udržuje se všemi prostředky. Když nepomáhalo poučování, byly zavedeny tresty a bylo sáhnuo i k tomu nejkrajnějšímu prostředku, trestu smrti. Vojáci si navzájem nedůvěřují, neboť systém tajných udavačů jest velice rozšířen; nějaká neopatrná poznámka nebo kritika pronesená mezi druhy může míti nejvážnější následky. Jest nesporně zajímavé,

že nejhorlivějšími stoupenci tuhé kázně jsou právě oni komunisté, kteří ji dříve s největším zápalem potírali.

Ale přes všechna tato přísná opatření jest tato kázeň pouze vnější, duch většiny armády jest nevalný. Důkazem toho jsou časté zprávy o vzpou-
rách v rudé armádě.

Deserce vojínů nabývá povážlivých rozměrů a připomíná živě dobu před první revolucí. Ani tresty smrti nelze ji obmeziti, ač jsou jména popravených pro výstrahu uveřejňována.

Většinu vojínů tvoří dnes sedláci, se kterými důstojníci zacházejí dosti hrubě.

Ve vojsku jest veliká péče věnována komunistické propagandě, která se na rozkaz Trockého provádí rozšiřováním brožur a letáků, pořádáním přednášek, kursů atd.

Síla a rozložení ruské rudé armády byla koncem listopadu minulého roku asi taková:

a) Západní fronta (severně od Pripjetu): III., XV. a XVI. armáda se sedmnácti divisemi, z nichž pět divisí bylo přímo na frontě a dvanáct v etapě (ve stavu reorganisace).

b) Západní fronta (jižně od Pripjetu): XII. a XIV. armáda v síle deseti pěších a dvou jezdeckých divisí a dvou brigád jezdeckva. Z tohoto počtu bylo na frontě devět pěších divisí a dvě jezdecké brigády, jedna pěší a dvě jezdecké divise byly v etapě.

c) Na krymské frontě: IV., VI. a XIII. armáda se šestnácti pěšími a dvěma jezdeckými divisemi, dvěma samostatnými pěšími brigádami a jednou samostatnou jezdeckou brigádou, dále I. a II. jezdecká armáda v síle osmi jezdeckých divisí a jedné samostatné jezdecké brigády.

d) Na kavkazské frontě: VIII., IX., X. a XI. armáda s desíti pěšími a čtyřmi jezdeckými divisemi a dvěma samostatnými pěšími brigádami.

e) Fronta v Turkestanu: I. armáda (pět pěších divisí).

f) Sibiřská fronta: V. armáda (pět pěších divisí).

g) Finská a estonská fronta: VII. armáda (tři pěší divise).

h) Ve vnitrozemí: Čtyři pěší divise a pět jezdeckých divisí.

V celku bylo v Rusku 71 pěších divisí (z nichž 67 bylo na frontě), čtyři samostatné pěší brigády, 21 divisí jezdeckva a čtyři samostatné jezdecké brigády. Mimo to jsou ve svazku rudé armády různé dobrovolné formace cizích příslušníků, jako na př. polské, maďarské, lotyšské, čínské a jiné, jichž síla není přesně zjištěna a bývá namnoze fantasticky přehňána; dále mnohé speciální formace a technické oddíly.

Divise jsou základní organizační jednotkou a skládají se ze tří brigád po třech plucích o třech skupinách. Prapory mají tři roty. Jezdecké pluky mají čtyři eskadrony. Každé divisi jsou přiděleny tři skupiny polního dělostřelectva po třech bateriích o čtyřech dělech, jedna hmoždířová baterie a dvě baterie těžkých děl; dále jeden prapor zákopníků, jeden prapor pro spojovací službu, dva vzduchoplavecké oddíly, jedno balonové oddělení a četa obrněných automobilů.

Teoretický stav divise jest asi tento: 25.000 mužů, z nichž 12.000 pušek. Ve skutečnosti se však průměrný počet pohyboval mezi 5.000—6000 mužů (bojovníků); byly však divise s početnými stavy ještě slabšími. Přibližně měla rudá armáda asi půl milionu bojovníků.

Zálohu pro rudou armádu tvoří všichni obyvatelé mužského pohlaví ve věku od 18—40 let, kteří jsou schopni ke službě ve zbraní a kterým se dostalo vojenského výcviku po dobu dvou měsíců, denně po dvou hodinách. Místním vojenským komisariátům jsou přenechány detaily doplňování, výcviku a mobilisace.

Mobilisované oddíly těchto záložníků jsou povinny účastniti se denního šestihodinového vojenského a tříhodinového politického cvičení.

Po úspěšném tažení proti Wrangelovi ukázala se nezbytná potřeba reorganisace armády. Sovětová vláda se bez odkladu k této reorganizaci oddělala.

Stav krymské fronty byl podstatně snížen. XIII. armáda byla odeslána na Kavkaz, I. jezdecká armáda a VI. armáda byla poslána na západní frontu. Na této frontě byla z této příčiny velká část divisi stažena do etapy. Nová organizace pozůstává v hlavních rysech z propouštění starších a méně schopných ročníků, odstranění politicky nespolehlivých z armády, povolání mladých ročníků, přetvoření příliš četných, ale slabých útvarů v silnější jednotky, zmenšení počtu divisi, ale jich zesílení, doplnění výzbroje, výstroje, válečného materiálu, důkladného výcviku jak vojska tak i důstojníků a konečně z horlivé komunistické propagandy.

Demobilisace nejstarších ročníků, Trockým navržená a osmým sjezdem sovětu schválená, sílu rudé armády podstatně nezmění, neboť na místě propuštěných starých vojáků byli povoláni ke službě branci mladších ročníků.

Jak lze z předcházejícího seznati, jest největší část rudé armády na západní frontě podél hlavních železničních tratí. Větší koncentrované oddíly jsou hlášeny podél tratí Petrohrad-Pskov, u Smolenska, Vitebska, Orše, podél besarabské hranice atd.

Nynější stav rudé armády neprozrazuje prozatím žádných určitých operativních úmyslů. Skupiny, které jsou v etapách, vznikly hlavně z důvodu reorganisace a výcviku. Ale Rusko jest schopno, díky položení armády na velkých železničních tratích, shromáždit svou armádu v krátkém čase na onom bodě fronty, kde se to pro cíle jeho politiky bude zdáti nejvhodnější.

Ještě několik slov o budoucí organizaci rudé armády. Až pomine nynější stav, který jest podmíněn zahraniční i vnitřní situací, bude rudá armáda založena na miličním systému. Plány jsou vypracovány plukovníkem Lebeděvem, šéfem polního štábu rudé armády.

Každý schopný muž bude povinen k vojenskému výcviku. Jádrem pro každý útvar bude tvořiti továrna, veliký závod, města nebo vesnice, kde jsou muži zaměstnáni. Podle hospodářských obvodů budou utvořeny okresy pluků, brigád a divisi; v každém obvodu bude kádr velitelů. Cvičení se budou odbyvati v určitých dnech mimo pracovní dobu.

Při demobilisaci mají býti z nich utvořeny pracovní armády. Jak jest však z provedených pokusů již známo, zklamaly tyto pracovní armády úplně. Jejich pracovní výkonnost nebyla v žádném poměru k nákladu, který tyto pracovní armády vyžadovaly.

Poněvadž však — jak jest každému pozorovateli ruských poměrů a i samotným představitelům nynějšího režimu zjevně — moc bolševické vlády spočívá na bajonetech silné armády a s ní též padá, nelze očekávati, že by v dohledné době došlo k zamýšleným reformám. Zatím vžije se nynější stav tak, že lze předpokládati, že i v Rusku udrží se v základních rysech stále vojsko aspoň do té doby, dokud i v jiných evropských státech, a hlavně ve státech sousedních, nebude systém stálého vojska zaměněn.

F. M.

RŮZNÉ.

Nový pokrok v letectví.

Obrázkový časopis francouzský „L'illustration“ ze dne 19. února 1921 (č. 4068) přináší zajímavou zprávu o zdařilých pokusech s novým aparátem zvaným „hélicoptère“, který má tu vlastnost, že může bez rozjezdu vzlétnouti se země přímo kolmo do vzduchu.

Není tomu dávno, co se konaly pokusy s aparátem vynalezeným M. Peskarou v Barceloně, který vzbudil tak veliký zájem, že aparát, ač ještě nedokonalý, zakoupen byl francouzskou vládou. Přístroje, sloužícímu výhradně k teoretickým pokusům, nepodařilo se však ještě pozdvihnouti se se země.

Neodvisle od tohoto španělského vynálezce zabýval se tímto problemem Francouz M. Etienne Oehmichen, bývalý technický pobočník generála Etienna, a zhotovil aparát, který byl tyto dny předveden bývalým ministrem M. I. L. Bréton-em v akademii věd.

Dne 15. ledna t. r. podařilo se již vynálezci po několika pokusech zvednouti se se země přímo vzhůru až na 2 m od země. Při druhé zkoušce se aparát pozvedl na 3 m a udržel se po 40 vteřin ve vzduchu. Konečně 5. února provedl Oehmichen tři volné lety ve výšce 0:50—1:50 m, ač vanul silný vítr, který aparátem značně zmital.

Upozorňujeme na tento vynález, který, jakmile bude zdokonalen — a to můžeme vzhledem na veliký pokrok, který v letectví se učinil, skoro s jistotou očekávat — bude mít pro vojenské letectví dalekosáhlé následky.

Hk.

Nový typ válečné řadové lodi.

Anglické časopisy zmiňují se o novém typu válečné řadové lodi, při níž bylo použito zkušeností získaných ve světové válce. Je to anglická řadová loď „Hood“ o 41.850 tunách, která jest jakousi kombinací řadové lodi a obrněného křižníku. Tato loď byla roku 1918 spuštěna na moře a roku 1920 dokončena. Rozměry lodi: Délka 262 m, šířka 31·7 m, ponor 8·7 m, 144.000 ind. HP, rychlost 31 uzlů; pancéřové obrnění pásu lodního jest 107 až 305 mm; toto obrnění nezaujímá celou délku lodi a nesahá též daleko pod čáru ponoru. Výzbroj lodi: 8 kusů 38·1 cm ve čtyřech věžích, 12 kusů 14 cm, 4 protiletadlová děla; děla střední ráže jsou umístěna za ochrannými štíty.

Pz.

Válečné výdaje Německa.

Válečné výdaje Německa, počítaje v to i výlohy s demobilisací a odzbrojením spojené, činí podle „Acht Uhr-Abendblattu“ 136 miliard marek.

(MilÖ.)

Vojenská služba ve Francii.

Branný výbor poslanecké sněmovny pokračoval ve vypracování článků osnovy zákona o služební době ročníku 1922 a následujících, jež měla býti stanovena dobou 18 měsíců. Aníž vzal v úvahu výhrady vlády, výbor stanovil služební dobu ročníků 1922 a 1921 na dvě léta a stanovil propuštění službu konajícího ročníku 1918 na měsíc říjen 1921, ročníku 1919 na duben 1922 a ročníku 1920 na říjen 1922.

Nový prach.

Dne 22. září roku 1919 byl předložen pařížské „Akademii věd“ pamětní spis, z něhož vysvítá, že se podařilo vyrobiti prach, při jehož použití nevychází při ráně z dělového ústí oheň. Tento požadavek byl již roku 1916 učiněn ředitelstvím prachových továren. Byly činěny pokusy s 3% přísadou vaseliny ku prachové hmotě a mysli se, že bez zvětšení náboje dosáhne se téže ballistické výkonnosti jako u starého prachu bez zvýšení tlaku. Pokusy tyto se nezdařily; inženýr Delpech ze zpráv o těchto pokusech vyvodil, že pokles teploty plynů prachových bylo lze vyrovnati jen přiměřeným zvětšením náboje. Když upravil rychlost shoření a množství prachu, docílil prachu, který při menším vývoji tepla konal tutéž ballisticou práci; jakou přísadu k tomu vzal, bylo bez zvláštního významu. Bralo se k tomu rozmělněné dřevěné uhlí, uhelné saze, tuha, vaselina, těžký petrolej, naftalin, mononitronaftalin, dinitroxylen, trinitroxylen, celulosu bavlněná nebo dřevěná a hydrocelulosa bavlněná.

Konečný výsledek byl, že prach nitrocelulosový, jemně dána byla přísadou vaselina nebo těžký petrolej, nevydával u děl ráže 75, 105, dlouhých 120 a 155 mm ohně z ústí děla a že konal dřívější ballisticou práci při normálním tlaku plynů.

Jest pozoruhodné, že přísada vaseliny zvyšuje značně neporušitelnost při ukládání prachu. (Z „Artilleristische Monatshefte“, červnový sešit 1920; Le génie civil, čís. 14. 1920.)

G. S.

Nejvyšší válečná rada italská.

Po způsobu Nejvyšší válečné rady francouzské byla v Itálii zřízena obdobná instituce (il consiglio dell'esercito). Čítá deset členů; předsedou je úřadující ministr války. Mistopřed-

sedou je býv. italský generalissimus za světové války gen. vojska (generale d'esercito) Armando Diaz. Ostatní členové jsou generálové vojska: vévoda z Aosty, Pecosi-Giraldi, Giardino, býv. náčelník gen. štábu Badoglio, Caviglia; generálové poručíci Marrone, Tassoni a Vaccari, nynější náčelník gen. štábu. (MiLO.)

Stav francouzského vojska v činné službě v roce 1920.

Průměrný počet francouzského vojska v činné službě byl r. 1920: 32133 důstojníků, 700.000 mužů, z nichž 270.000 bylo rozloženo v Maroku, v Orientě a na Rýně. V Maroku byl k 1. březnu 1920 stav tento: 2555 důstojníků, 18102 mužů franc. vojska, 51.640 vojska domorodého, celkem 72.297. Koni bylo ve franc. armádě 185.595. (MiLO.)

Činná vojenská služba v Holandsku.

V Holandsku byla nově stanovena doba činné služby vojenské, a to pro pěchotu na šest měsíců (ve zvláštních případech může být snížena na čtyři měsíce), pro jezdecko na 18 měsíců, pro jízdní a polní dělostřelectvo na 12 měsíců, pro sanitní sbor na 12 měsíců. Roku 1921 budou voláni branci u formací pěších ve třech kontingentech, u jezdeckva ve dvou. Celková služba vojenská trvá 20 let, a to 6 let v milici, 5 let v zeměbraně a 9 let v domobraně. Ti, kdož neslouží v milici, musí po několik let se zúčastniti cvičení, která budou zabíratí několik hodin týdně. (MiLO.)

Na kolik dělových ran připadlo ve světové válce jedno zabiti?

Tuto otázku zodpovídají pozorování doktora Merciera, konaná po pět měsíců roku 1917 v pásmu francouzské fronty, dostatečně rozsáhlém. V oněch pěti měsících bylo na klidném úseku vojsko zasaženo 363.000 dělovými střelami a mělo 809 mrtvých a 4168 raněných; v úseku rušném dopadlo 717.000 střel a bylo 2.753 mrtvých a 10.756 raněných. Vojsko na úseku, kde se prováděl útok, bylo zasypano 2.529.000 střelami a mělo 9703 mrtvých, 40.488 raněných. V prvním úseku zabilo 1000 dělových střel 2 lidi a zranilo 10; v úseku druhém zabilo 1000 střel 4 muže a zranilo 15; v třetím poměr mrtvých byl stejný jako v druhém úseku, jen raněných bylo tu o něco více (16). Za ofensivních pohybů, prováděných útočícím vojskem, t. j. za období vražednějších, kdy oddíly vyšle ze zákopů byly více vysazeny nepřátelské dělostřelbě, byly ztráty na 1000 střel 5 mrtvých a 24 raněných. Činili se průměr z těchto výsledků, bylo třeba v pásmu, na nějž se vztahovala pozorování Mercierova po pět měsíců živé bojové akce r. 1917, neméně než 395 ran německého děla, aby zabily jednoho francouzského vojáka, a 76 ran, aby způsobily jeho poranění. (La Preparazione.) (MiLO.)

Celkové ztráty anglického vojska.

Celkové ztráty anglické ve světové válce činí 905.038 mrtvých. Z toho připadá na Velkou Británii 716.138, t. j. 1:56‰ všeho obyvatelstva spojeného království, na Kanadu 56.000, Australii 57.200, Nový Zeeland 15.200, menší kolonie 138.000 a na vojska domorodá 50.000. (MiLO.)

Vojenské rady v Rakousku.

V nové organisaci rakouského vojska zůstaly vojenské rady, které byly zřízeny po zhroucení Rakousko-Uherska a zrevolucionování zbytků vojsk ve Vídni a v alpských zemích. Než ani branný zákon ani služební předpisy nevykládají blíže, v čem záleží „spolupůsobení“ (Mitswirkung) těchto rad ve služebních věcech. Tato neurčitost přispívá ovšem k prohloubení nekázně, kterou však toto zřízení zavinuje. Lze vůbec těžko mluvit o disciplíně ve vojsku, kde členové vojenských rad mají právo imunity: „Důvěrníci nesmějí být rušeni v provádění svých úkolů a za své jednání a konání, které se děje v oboru jich působnosti ve smyslu branného zákona, jakož i za své hlasování a projevy nemohou být ani za trvání svého poslání ani po jeho skončení stíháni. Jsou v tomto směru odpovědní toliko svým voličům.“ Počet vojenských „radů“ je 1117, což je skoro právě tolik, kolik činí počet důstojnictva (1500). Poněvadž místo dovolené počtu vojska 26.500 slouží ve skutečnosti pouze 20.000

